

Annærkninger

over adskillige

Mynte Anordninger

under de høy-salige Kongers

CHRISTIAN den II. FRIDERICH den I.

og

CHRISTIAN den III. Regieringer.

S Jeg har lenge haft den Tanke, at, naar Fædernelandets Medaille-Historie, paa hvilken der, efter dette høiansæltge Selskabs Foranstaltning, nu i eendeel Aar er arbejdet, eengang kunde komme for Lyset, vilde intet naturligere og bedre passe sig paa saadant Bærl, enten som en Indledning, eller som et Tillæg, end en udførlig Beretning om den gangbare Myntes Tilstand her i Rigerne i de ældre Tider.

Thi, ligesom Medaille-Historien vil stille os for Dyne, saa vel vore høilovblige Kongers navnkundige Bedrifter og herlige Foranstaltninger, som andre mærkbærdige Omstændigheder, der i særdeleshed anrøre deres høye Personer og de kongelige Huse, saa

2 Anmærkninger over adskillige Mynte Anordninger

Kunde den anden Beretning derimod tildeels oplyse os om den almindelige Indvortes Huusholdning i Landet, om Indbyggernes Handel, Næring, Leveemaade, og Velstand, ja vel undertiden om Rigerens Evne og Kræfter til enten at udholde paa kommende Krig og Fælde, eller at gjøre nyttige Indretninger til det almindelige Beste.

Til saadan Hensigt at opnaae, vilde det vel ikke være nok at anføre de adskillige Slags Penge, som Tid efter anden her i Rigerne ere myntede, tillige med deres Lødighed, Vægt, Værdie og Præg, men man maatte tillige undersøge, hvad Virkninger Myntefodens Forandringer kand have haft, hvad Slags fremmede Penge her have været gengse, og hvad der har været Aarsag til deres Indførsel, hvorledes Vahrenes Priis er steeget eller faldet, hvad betydelige Indtægter eller Udgifter Rigerne kand have haft, med meget andet mere, ligesom og saadan Beretning over alt maatte skrives i Sammenhæng med Rigerens almindelige Historie, og bestandig henføres til de derudi forefaldende mærkværdige Tildragelser, samt dens Troværdighed fastsættes deels ved Originale Documenters Tilføyelse, deels ved ligesaadanne Mynters Aftryk, efter at de tilforn ved Maal og Vægt vare tilstrækkelig prøvede.

At saadant Arbejde i andre Lande ansees at medføre sin store Nytte, det erfares af adskillige berømmelige Mænds Skrifter, blant hvilke jeg ikkun her vil anføre nogle af de nyeste, saasom le Blanc (a) i Frankerige, Leake (b) og Folkes (c) i Engelland samt Hirsch (d) i Tydskland; og jeg bærer ingen tvivl om, at der jo hos

os

(a) Traité historique des Monnoyes de France &c. par le Blanc.

(b) An Historical Account of English Money &c. by Stephen Martin Leake Esq.

(c) A Table of English Silver Coins &c. by Martin Folkes, Esq.

(d) Et hvilket ypperlige Værk vi have de fornødne Raabber-Pladder med forfle at forvente.
(d) Des teutschen Reichs Münz-Archiv von Johan Christoph Hirsch Fürstl. Brandenb. sachsenbachischen Hof-Cammer-und Landtschafts-Rath.

os ligesaa vel kand findes gode Efterretninger i denne Materie, naar de med flid bltve eftersøgte.

Hvad jeg for min Person, herudi efter Haanden kand samle og opbage, haver jeg foresat mig stykkevis her udi Selskabet at indlevere, alt i det Haab at fleere derved maatte opmuntres til ogsaa at legge Haanden paa Arbeidet, saa at man engang kunde erholde en Samling af tilstrækkelige Materialier til at forfatte en ordentlig og udførlig Historie om Myntevæsenet i begge Rigerne.

Men som Mynte-Anordninger dog ere de Grunde, hvor paa alt det øvrige skal bygges, saa haver jeg nu for det første uddraget saavel af det danske Cancellies Rigsstranter, som af de Originale Regenskaber og Papirer, hvilte Geheime Archivarius Hr. Justiz-Raad Langebech haver havt den Godhed at meddeele mig, saa mange af flige Anordninger, som der have været at finde under de Trende høy-saltge Kongers CHRISTIAN den Andens, FRIDERICH den Førstes, og CHRISTIAN den Tredtes, Regjeringer, hvit Indhold og Udregning, jeg, for mere Tydeligheds Skyld, udi trende Tabler haver forfattet, hvor af foruden Aarstallet, Myntestædet, og Myntens Navn, strax kand sees, hvor høyt den fine Mark er udbragt, hvad et hvert Stykke bør veje, og hvad sammes Værdie beløber sig til i vor nuværende danske Courant, af hvilken 11½ Rdr. udmyntes paa Marken sin, som for Exempel, jeg vurderer en Solv Gylde slagen i Malinøe 1514. for 1 Rdr. 1 Mark, fordi

A 2

Der er ingen Tvivl paa, at dette Værk jo vil bære Prisen frem for de fleeste af samme Art, allerhest dersom den lærde Autor udi de belovede Tomis Suppletorii vil meddele os de øvrige Mynte-Ordninger og andre Diplomata, hvor af hand vel ikke er i stand til at skaffe sig Afskrifter efter Originalerne, men som dog findes hos andre Sribentere og hvor af en Mængde paaberaabes i et lidet, men desto grundigere Skrift, som hand selv betiener sig af, kaldet gründliche Nachricht von dem Münzwesen inögemein 2c.

Saadant Tilleg, siger jeg, saa vel som et Udtog, af hvad de midlere Tidens Sribentere melde om det tydske Riges Myntvæsen, tillige med en Aftryk i Raaber af de fornemteste Sorter, ville giøre denne Samling saa fuldstændig og nyttig, at fast intet bedre synes at kunde enten forlanges eller ventes.

4 Anmærkninger over adskillige Mynte Anordninger

fordi der i samme er ligesaa meget fint Sølv, som der findes i 14. danske Ottestillinger. At jeg ellers ved Vægten regner 17 $\text{E}\mathfrak{g}$ paa en Ort eller Pfennig, hvor af der gaar 4re paa et Dvintin, saa at en Mark holder 4352 $\text{E}\mathfrak{g}$, det havde jeg en holt nødig at erindre, dersom ikke den lærde Eifenschmied de Pond. & Mens. p. m. II. havde i det fald indeelt den Tollnste Mark anderledes.

Efter at jeg nu haver havt den 2de dette foregaaende kortelig at erindre, begiver jeg mig til at igtenningaae enhver Mynte-Ordning for sig, og der ved at tilføje den Oplysning, som ikke beqvemmelig kunde finde Sted paa Tablerne:

Christian den Anden.

1513. d. S. Petri ad Vincula til Kiøbenhavn gik Befaling til Dines, Myntemester i Malmøe at mynte Stillinger og Hvide, hver Skilling til 3 Hvide, og 16 Skilling paa en halv rhinsk Gylden i Guld, hver veyen Mark af Skillingerne skulle holde 6 Lod mindre end et Dvintin Værk Sølv, saa got som Guldsmedene forarbejde her i Riget, samt Skrode 32 Kast, 3 Skilling i hver Kast, paa Marken; Af Hviderne skulle hver Tollnste Mark holde $4\frac{1}{2}$ Lod Værksølv, og Skrode 74 Kast, 3 Hvide i Kastet. (danske Cancellies Registrant, kaldet, Register over alle Lande. No. 2. fol. 183.)

Vel er nu ikke i denne Anordning bestemt, af hvad Løbighed Værksølv skulle være, men da det af en senere Forordning dat. Kiøbenhavn d. Bartholomæi 1515. (ibid. fol. 12. sees,) at Guldsmedene ikke maatte forarbejde ringere Sølv, end 15 lodig, fandt man rimelig viis slutte, at her ogsaa meenes denne samme Gehalt, hvorefter da Skillingen blive $5\frac{2}{3}\frac{1}{4}$ og Hvidene $4\frac{7}{8}$ lodige (a).

1514.

(a) Paa denne Maade at udregne Metallens Løbighed, som ikke just er enten den ordentligste eller den mægligste, forekommer strax herefter et nyt Exempel, da de Rhiniske Gylden fores at være 18 Karat Nobel Guld. I Frankrige har denne Regnings Maade i sær været brugelig,

C. III.

Guld-Mynt.

III. Tavle

Aars tall	Myntested	Myntens Navn	Lodighed	Stykker paa		Hvor mange Gyl-		Forhold mellem	Et Stykke						
				den raae Mark	den fine Mark	den paa Marken fin	i Guld		i Sølv	Guld og Sølv	Veier i Collnst Begt			Er værdi i dansk Cour.	
1539.	Kiöbenh.	Golt Guld	Karat, 18 $\frac{1}{3}$	72.	94 $\frac{14}{7}$.	94 $\frac{14}{7}$	10 $\frac{7}{18}$	} 9 $\frac{1}{20}$.	Lod	Qvint.	Ort	Es	Rdr.	Mark	ß.
		Golt Guld	23.	87 $\frac{6}{17}$.	91 $\frac{299}{391}$.	91 $\frac{299}{491}$	10 $\frac{7}{18}$		0	0	3	9 $\frac{1}{2}$.	I.	0	8 $\frac{35}{99}$.
									0	0	2	15 $\frac{729}{1497}$	I.	0	8 $\frac{35}{99}$.

Sølv-Mynt.

Aars tall	Myntested	Myntens Navn	Lodighed	Stykker paa		Hvor mange		Et Stykke							En Gyldens Værdie i denne Sort efter dansk Courant.		
				den raae Mark	den fine Mark	Gylden paa Marken fin	Stykker paa en Gylden.	Veier i Collnst Begt			er værdi i dansk Cour.						
1534.	Gottorp	Joachims Dalere	Lod 14 $\frac{1}{2}$.	8.	8 $\frac{24}{29}$.	11 $\frac{1}{29}$.	4 $\frac{1}{2}$.	Lod	Qvint.	Ort	Es	Rdr.	M.	ß.	Rdr.	M.	ß.
		Klipning Penninge	10.	16.	25 $\frac{3}{7}$.	20 $\frac{12}{27}$.	1 $\frac{1}{4}$.	I	0	0	0	1.	I.	11 $\frac{1}{4}$.	I.	0	2 $\frac{3}{7}$.
1535.	Aarhus	Holsteenske Toskill.	7 $\frac{9}{18}$.	59.	124 $\frac{100}{121}$.	10 $\frac{146}{363}$.	12.	0	I.	0	5 $\frac{45}{9}$.	0	0	8 $\frac{169}{36}$.	I.	0	8 $\frac{5}{99}$.
		Klipning Penninge	8.	16.	32.	25 $\frac{3}{7}$.	1 $\frac{1}{4}$.	I	0	0	0	0	2	2.	0	2.	10 $\frac{1}{2}$.
		Klipning Penninge	7.	16.	36 $\frac{4}{7}$.	29 $\frac{9}{27}$.	1 $\frac{1}{4}$.	I	0	0	0	0	I.	13 $\frac{3}{4}$.	0	2.	5 $\frac{3}{16}$.
		Klipning Penninge	7.	19.	43 $\frac{3}{7}$.	34 $\frac{26}{37}$.	1 $\frac{1}{4}$.	0	3.	I.	8 $\frac{1}{19}$.	0	I.	9 $\frac{1}{19}$.	0	I.	15 $\frac{6}{19}$.
		Fire Skillinge	5.	62.	198 $\frac{2}{7}$.	19 $\frac{2}{25}$.	10.	0	I.	0	2 $\frac{6}{31}$.	0	0	5 $\frac{5}{11}$.	0	3.	6 $\frac{26}{11}$.
		Fire Skillinge	4.	75.	300.	30.	10.	0	0	3.	7 $\frac{2}{75}$.	0	0	3 $\frac{7}{75}$.	0	2.	4 $\frac{4}{17}$.
1536.	Roskilde	Fire Skillinge	3 $\frac{1}{2}$.	73.	333 $\frac{5}{7}$.	33 $\frac{3}{3}$.	10.	0	0	3.	8 $\frac{45}{73}$.	0	0	3 $\frac{19}{73}$.	0	2.	0 $\frac{44}{73}$.
		Dobbelte Markst.	6 $\frac{1}{2}$.	16.	39 $\frac{5}{13}$.	31 $\frac{3}{3}$.	1 $\frac{1}{4}$.	I	0	0	0	0	I.	11 $\frac{5}{8}$.	0	2.	2 $\frac{17}{32}$.
		Enkelte Markst.	6 $\frac{1}{2}$.	32.	78 $\frac{10}{13}$.	31 $\frac{3}{3}$.	2 $\frac{1}{2}$.	0	2	0	0	0	0	13 $\frac{13}{16}$.	0	2.	2 $\frac{17}{32}$.
		Toskilling Stykker	3.	120.	640.	32.	20.	0	0	2.	2 $\frac{4}{17}$.	0	0	1 $\frac{7}{16}$.	0	2.	2.
		Skillinge	2 $\frac{1}{2}$.	200.	1280.	32.	40.	0	0	I.	4 $\frac{19}{20}$.	0	0	0 $\frac{17}{20}$.	0	I.	I.

1514. blev bemælte Dines Myntemester i Malmøe atter befalet at slaae

- (1) Nobele, hver paa 6 Gyliden til $23\frac{1}{2}$ Karat, 16 Stykker paa Collnisk Mark.
- (2) Rhinske Gyliden, 18 Karat nobel Guld (∴ $17\frac{5}{8}$ Karat) 72 Stykker paa Collnisk Mark.
- (3) Sølv Penninge paa en, og paa en halv Gyliden, 14 lodige, $8\frac{1}{2}$ og 17 Stykker paa Marken.
- (4) Sølv Penninge, 12. paa en Gyliden, 8 lodig, 58 Stykker paa Marken.
- (5) Skillinge, 24. paa en Gyliden, 6 lodig, og paa Marken 22 Kast, 4 Stykker i Kastet.
- (6) Hvide, 5 lodig, og paa Marken 55 Kast, 4re i Kastet.
- (7) Blaffertor, 5 lodig 124 Kast paa Marken, og endelig
- (8) Smaaer Peninge, 4 lodig, og paa Marken 216 Kast, 4 Stykker i Kastet. (Register over alle Lande No. 2. fol. 189.)

Siden der gaaer $16\frac{1}{4}$ Stykker Nobler paa Marken fin (See iste Table) og 6 Rhinske Gyliden paa en Nobel, saa er den

N 3

fine

brugelig, da de i Steden for at regne efter Sølv, à douze Deniers, eller 16 lodig, have regnet efter Argent-le-Roy, som kun er à Onze deniers obole, det er $11\frac{1}{2}$ Deniers, eller $15\frac{1}{2}$ lodig. Saaledes naar en Mynt var 12 lodig, have de op sagt at den var à 9 Deniers argent fin, men at den var à 9 Deniers 9 Grains Argent-le-Roy; Thi da der gaaer 24 Grains paa en Denier, og sølgelig Argent-le-Roy fattes 12 Grains for at være Argent fin, saa have de lagt et Grain til hver Denier for at bestemme Lodigheden af Argent fin, i Lodigheden af Argent-le-Roy, skjønt der endda ved denne Regning er at i agttage, at man maa ansee de giene Deniers for at være Argent-le-Roy, men de Grains der tillegges, for at være Argent fin. For Exempel, at Sølv à 4. Deniers Argent fin, er à 4 Deniers 4 Grains Argent-le-Roy, det vil sige, at saadant Sølv er 4 Deniers Argent-le-Roy + 4 Grains Argent fin = $3\frac{2}{4}$ + $\frac{4}{4}$ Deniers.

Marsagen, hvorføre denne Maade siges at være indført, er, om mueligt, endnu be-
shæderligere, end Regnings Maaden selv: Car anciennement, quand l'Emperiere faisoit monoye, l'en disoit en ses monoyes: D'argent fin & ainsi faisoit l'en ez Monoyes des Rois, Ducs, Princes, & Comtes, qui tenoient de luy. Et à fin qu'il ne semblât, que le Roy de France fut homme de l'Emperiere, & qu'il tenit de luy, il fût ordonné par le Conseil des Peres de France, que l'en diroit Argent-le-Roy &c. See Boizard, Tom. I. p. 13. som anfører dette af en gammel Registrant de la Chambre des Comptes.

6 Anmærkninger over adskillige Mynte Anordninger

fine Mark udi Nobler udbragt til $6 \times 16 \frac{1}{47} = 98 \frac{2}{47}$. Gylden; og, da Marken fin i de Rhinske Gylden, naar de settes til $17 \frac{5}{8}$ Karat, udbringes just i lige saa mange Stykker, sees der af, saa vel at de Rhinske Gyldens Gehalt er rigtig bestemt, som og at de ere myntede i et noye Forhold med Noblerne.

Fremdeles da Marken fin i Guld er udbragt til $98 \frac{2}{47}$ Fl., og i Sølv til $9 \frac{2}{7}$ Sølvpendinge, Stykket paa en Gylden, saa har Forholdet imellem Guld og Sølv paa den Tid været som $98 \frac{2}{47}$ til $9 \frac{2}{7}$, det er $10 \frac{74}{99}$ eller omtrent $10 \frac{1}{10}$. og er det efter dette Forhold, at Guld Myntens Værdie i Tabellen er beregnet; thi legger man det nu antagne Forhold, som er $15 \frac{1}{8}$ eller noyere $15 \frac{15}{119}$ til Grund, da kommer en Nobel paa 10 Rdlr. 2 Mark $15 \frac{1}{7}$ Stilling, og en Rhinsk Gylden paa 1 Rdlr. 4 Mark $7 \frac{2}{7}$ Stilling.

Det er ellers i følge af denne Anordning, at den forhen ommelte Forordning af 1515. sætter en Rhinsk Gylden til 24ß, i steden for at den 1513. var sat til 32ß; Thi disse Stillinger af 1514. ere derimod rigere, end de forrige, og forholde sig til de af 1513. omtrent som 32. til 24, eller som 4: 3., men hvad samme Forordning videre melder, at 6 Danske Hvite af den gamle Mynt skal gaae paa en Stilling, det kand ikke forstaaes om de Hvite af 1513., som ikke ere stort ringere end de af 1514.

Iøvrigt forekommer udi de i Kong Christian den Tredies Tid førte Mynte Regenskaber, som i Geheime Archiv forbares, en og anden Sort Penge, iblant dennem, som til Omsmelting ere indleverede, hvilke jeg slutter mig til under denne eller den følgende Reglering at være slagne, men dog, indtil noyere Oplysning ikke haver kundet give dennem noget Stæd i Tablerne. Saaledes findes: 1536. indkommen i Klippinge Store og Smaae 113276 Mark danske, veye 2979 Mark lodig, og holde fint 1303 Mark lodig 7 Lod 3 Dvintin.

Disse have efter nogenledes noye Udregning været 7 lodige, Skrodet $38 \frac{1}{40}$ Mark danske paa Marken, eller $86 \frac{1}{2}$ Mark danske paa

paa Marken sin; og har et Markstykke af saadanne Klippinger
veyet et Qvintin 2 Ort $12\frac{1}{2}$ Eß, og været $12\frac{3}{4}$ ß værd i dansk Courant.

1539. leverede Mester Jesper Brochmand i dobbelte og enkelte
Mark-Stykker $6\frac{1}{2}$ lodige 93482 Mark danske, som veyede 2804 lø-
dige Mark, og holdt i fint 1139 Mark 2 Lod.

Heraf ere da slagne $33\frac{1}{3}$ enkelte Mark Stykker paa Mar-
ken, eller $82\frac{1}{10}$ Markstykker paa Marken sin. Et Markstykke
har veyet i Qvintin 3 Ort $11\frac{1}{2}$ Eß, og været $13\frac{1}{4}$ ß værd.

1540. indleverede bemelte Mester Jesper Brochmand, i
Klippinge, 7 lodig, 1867 $\frac{1}{2}$ Mark danske, som veyede 46 lodige
Mark, og holt i fint 20 Mark lodig 2 Lod, saa at Marken i den-
nem er udbragt til $41\frac{1}{2}$ Mark danske, følgelig Marken sin til
 $94\frac{6}{7}$ Mark, og et Markstykke har veyet et Qvintin 2 Ort $9\frac{3}{8}$ Eß
og været $11\frac{4}{3}$ ß værd. Og derhos i onde (boesze) Klippinge 106
Mark danske, $3\frac{1}{10}$ lodig, som veyede 2 lodige Mark 6 Lod, og
holt 7 Lod i Qvintin fint Sølv, saa at den beskikkede Mark idennem
er udbragt til $44\frac{1}{10}$ Mark danske, den fine Mark til $233\frac{1}{3}$ Mark
dansk. Hvor af sees, at disse Klippinge til visse have fortient navn
af slet Mynt, efterdi et Markstykke af deres Slags, skönt nogen-
ledes vægtig nemlig i Qvint. 1 Ort $12\frac{2}{7}$ Eß neppe har været $4\frac{3}{4}$ ß
værd, følgelig om man end vil regne $2\frac{1}{2}$ Mark paa en Gylde, blev
dog en Gylde, som da almindelig burde være over 7 Mark værd,
i saadan Slags Mynt ikke fuldt $11\frac{3}{4}$ ß værd, og Marken sin der
plejede at udmyntes til imellem 9 og 10 Gylde, i disse Klippinge
udbragt til over 93 Gylde.

Hvad Bræg ellers adskillige af Kong Christian den Andens
Klippinge have havt, det viser Rigens-Raads Brev dat. Kiøbenh.
Mathei Apostoli Dag 1524, hvorom siden skal handles.

8 Anmærkninger over adskillige Mynte Anordninger

Foranførte Mynte Sorter forholder sig da indbyrdes til hinanden, som følger:

Nobel i Guld af 1514.	I.				
Rhinste Gylde i Guld eller Gylde i Solv af 1514.	6.	I.			
Halve Gylde i Solv af 1514.	12.	2.	I.		
Solv-Penninge 12 paa 1 Fl. af 1514.	72.	12.	6.	I.	
Skilling af 1514.	144.	24.	12.	2.	I.
• • • af 1513.	192.	32.	16.	$2\frac{2}{3}$.	$1\frac{1}{3}$.I.
Hvide af 1514.	432.	72.	36.	6.	$3 \cdot 2\frac{1}{4}$.I.
• • af 1513.	576.	96.	48.	8.	$4 \cdot 3 \cdot 1\frac{1}{5}$.I.
Blafferter af 1514 og Hvide for 1513.	864.	144.	72.	12.	$6 \cdot 4\frac{1}{2} \cdot 2 \cdot 1\frac{1}{2}$.I.
Smaae Peninge af 1514.	1728.	288.	144.	24.	$12 \cdot 9 \cdot 4 \cdot 3 \cdot 2$.I.

NB. Da enog den samme Myntefoed kand staae i adskillige Aar, saa forstaaer jeg herved de Penge, som i følge de tvende Anordninger af 1513. og 1514. ere slagne, skiont de maatte have et sildigere Aarstall.

Friderich den Første.

1524 Matthiæ Apostoli Dag udgav Kigens Raad udi Kiøbenhavn efter Kongelig Befaling et Brev til Jørgen Reck Myntemester og Borgemester i Malinøe indført i Register over alle Lande No. 3. fol. 292. samt trykt i det danske Magazin andet Bind p. 126. og hvortil det første udkast findes i det Geheime Archiv. Udi dette Brev beskrives først, de af Christian den Andens Klippinge som skulde ommyntes til trind Mynt, nemlig:

- (1) De første Klippinge af det beste Slags, havende paa den eene Side et kronet Skjold med 3 Leoner med udtrukte Tunger samt kraaget og kruuset Rumppe, og et Kors under Vaabenet med Pilsler i Enden, skulde ommyntes paa den eene Side med et kronet Skjold, og derudi 3 Leoner med et Kors, og paa den anden med Kongens Vaaben, og gielde 14 Penge.

(2) Det

F. I.

Guld-Mynt.

II. Tavle

Aars-tall	Myntested	Myntens Navn	Lodighed	Stykker paa		Hvor mange Gylde		Forhold mellem Guld og Sølv	Et Stykke						
				den raae Mark.	den fine Mark.	paa Marken fin i Guld	i Sølv		Veier i Collnst Veigt				Er værd i dansk Cour.		
1524.	Malmöe	Nobler	Karat.	16.	16 $\frac{16}{23}$.	100 $\frac{4}{23}$.	9 $\frac{1}{7}$.	10 $\frac{1}{2}$.	Lod	Qvint.	Ort	Es	Rdr.	M.	ß.
		Nobler	23.	16.	16 $\frac{16}{23}$.	98 $\frac{2}{27}$.	9 $\frac{1}{7}$.		1.	0	0	0	7.	2.	10.
		Rhinste Gylde	18.	72.	96.	96.	9 $\frac{1}{7}$.		0	0	3	9 $\frac{1}{2}$.	1.	1.	7.

Sølv-Mynt.

Aars-tall.	Myntested	Myntens Navn	Lodighed	Stykker paa		Hvor mange		Et Stykke							En Gyldens Værdie i denne Sort efter dansk Courant.		
				den raae Mark.	den fine Mark.	Gulden paa Marken fin	Stykker p. en Gulden	Veier i Collnst Veigt				Er værd i dansk Cour.					
1524.	Malmöe	Gylde	Lod	8.	9 $\frac{1}{7}$.	9 $\frac{1}{7}$.	1.	Lod	Qvint.	Ort	Es	Rdr.	M.	ß.	Rdr.	M.	ß.
		Halve Gylde	14.	16.	18 $\frac{2}{7}$.	9 $\frac{1}{7}$.	2.	1.	0	0	0	0	3.	11 $\frac{1}{2}$.	1.	1.	7.
		Ort van Gylde	14.	32.	36 $\frac{4}{7}$.	9 $\frac{1}{7}$.	4.	0	2.	0	0	0	1.	13 $\frac{3}{4}$.	1.	1.	7.
1524.	Malmöe og Riibe	To-Markstykker	14.	11.	12 $\frac{4}{7}$.	10 $\frac{2}{27}$.	1 $\frac{1}{4}$.	1.	1.	3	4 $\frac{7}{11}$.	0	5.	6 $\frac{6}{11}$.	1.	0	12 $\frac{2}{11}$.
		Markstykker	14.	22.	25 $\frac{4}{7}$.	10 $\frac{2}{27}$.	2 $\frac{1}{2}$.	0	2.	3	10 $\frac{9}{11}$.	0	2.	11 $\frac{3}{11}$.	1.	0	12 $\frac{2}{11}$.
		Halv Markstykker	14.	44.	50 $\frac{2}{7}$.	10 $\frac{2}{27}$.	5.	0	1.	1	13 $\frac{10}{11}$.	0	1.	5 $\frac{7}{11}$.	1.	0	12 $\frac{2}{11}$.
		Fire Skilling	14.	88.	100 $\frac{4}{7}$.	10 $\frac{2}{27}$.	10.	0	0	2	15 $\frac{5}{11}$.	0	0	10 $\frac{9}{11}$.	1.	0	12 $\frac{2}{11}$.
		Fire hvide Skilling.	5 $\frac{1}{9}$.	96.	300 $\frac{12}{23}$.	10 $\frac{2}{11}$.	30.	0	0	2	11 $\frac{1}{3}$.	0	0	3 $\frac{67}{108}$.	1.	0	12 $\frac{11}{18}$.
		Hvide	4.	300.	1200.	10.	120.	0	0	0	14 $\frac{8}{7}$.	0	0	0 $\frac{68}{75}$.	1.	0	12 $\frac{4}{5}$.
		Smaa-Penninge	2.	960.	7680.	16.	480.	0	0	0	4 $\frac{8}{15}$.	0	0	0 $\frac{17}{120}$.	0	4	4.
1524.	Hammer	Fire hvide	5.	96.	307 $\frac{1}{7}$.	10 $\frac{6}{27}$.	30.	0	0	2	11 $\frac{1}{3}$.	0	0	3 $\frac{13}{4}$.	1.	0	10 $\frac{1}{4}$.
		Hvide	4.	300.	1200.	10.	120.	0	0	0	14 $\frac{8}{7}$.	0	0	0 $\frac{68}{75}$.	1.	0	12 $\frac{4}{5}$.
1525.	Opsloe	Fire hvide	4.	112.	448.	14 $\frac{14}{17}$.	30.	0	0	2	4 $\frac{6}{7}$.	0	0	2 $\frac{3}{7}$.	0	4	8 $\frac{6}{7}$.
1526.	Opsloe	Fire hvide	3 $\frac{1}{2}$.	112.	512.	17 $\frac{1}{17}$.	30.	0	0	2	4 $\frac{6}{7}$.	0	0	2 $\frac{1}{8}$.	0	3	15 $\frac{3}{4}$.
1527.	Bergen	Fire hvide	4 $\frac{1}{2}$.	126.	448.	14 $\frac{14}{17}$.	30.	0	0	2	0 $\frac{34}{3}$.	0	0	2 $\frac{3}{7}$.	0	4	8 $\frac{6}{7}$.
		Hvide	3 $\frac{1}{2}$.	320.	1462 $\frac{6}{7}$.	12 $\frac{4}{11}$.	120.	0	0	0	13 $\frac{3}{5}$.	0	0	0 $\frac{119}{160}$.	0	5	9 $\frac{1}{4}$.

- (2) Det andet Slags Klippinge, tegnede med 3 Leoner, uden Tunger, med slet Rumpe, og et slet dobbelt Kors ud med Siderne, skulde tegnes paa den eene Side med 3 Leoner i et Skjold, og paa den anden med Kongens Vaaben med slet Kors og Krone paa Skjoldet, og gielde 6 Penge.
- (3) Det tredje Slags Klippinge, tegnede med et slet dobbelt Kors, oc et trynd öye i same Kors (a) hardt op til Skjoldet, og paa hvilke paa den Side, som Kongens Billede staaer er tegnet i Væbet 3 Runder, skulde ommyntes med et kronet ff paa den eene og et slet gennemgangende Kors paa den anden Side, og gielde en dansk Hvid.
- (4) Det fjerde Slags Klippinge, tegnede med 3 Leoner uden Tunger, og et slet eenfoldigt Kors ud ved Skjoldet, samt et Kloverblad i Kongens Væble paa den anden Side, skulde ommyntes med Kongens Vaaben med et Kors paa den eene, og et Leone Hoved paa den anden Side, og gielde 3 danske Pendinge.

Derneft befales ham at mynte:

- (1) Nobeler, 23 Karat, 16 Stykker paa Marken.
- (2) Sølv-Mynt, nemlig, Gylden, Halv-Gylden og Ort van Gylden 14 lodig og 8. og 16. og 32 Stykker paa Marken.

Paa begge Slags skulde Kongens af Danmarks Vaaben og Navn præges, og saa vel paa dennem, som paa Klipping-Mynten staae Moneta noua Malmogensis paa den eene, og Fridericus Dei Gra. Rex Dacix paa den anden Side.

Ligesom nu dette Brev af Rigens Raad efter Kongelig Befaling var udgivet, saa haver hans Majestet selv i samme Aar, og formodentlig ved Borculphi Eider til deels stadfæstet, og tildeels
B
foran.

(*) Disse Ord findes alleene i Concepten, men ikke i Registranten, hvor efter dette Brev er trykt i det danske Magazin, hvorfor de og sammesteds fattes.

10 Anmærkninger over adskillige Mynte Anordninger

forandret det, ved et senere Brev som findes i Register over alle Lande No. 3. fol. 297.

Derudi befales fornævnte Jørgen Kock saa vel som Myntemesteren udi Ritbe at slaae:

- (1) Nobeler $23\frac{1}{2}$ Karat, 16 Stykker paa Marken.
- (2) Rhinske Gylde 18 Karat 72 Stykker paa Marken.
- (3) To Marker, Marker, halve Marker, og fire Skilling Stykker i Sølv 14 lodig og II. 22. 44. 88. Stykker paa Marken.
- (4) Fire Hvide Skilling, 5 Lod 2 Green lodige 96 Stykker paa Marken.
- (5) Danske Hvide, 4 lodige 300 Stykker paa Marken.

Derfter opregnes Kong Christian den andens Klippinger som skulle ommyntes, ligesom i forrige Brev, hvor hos doger anmerket, at af de nye skulle No. 1. være 3 Lod 6. Green lodige. No. 2, 2 Lod 3 Green lodige, paa den anden Side skulle af No. 3. være et slet Skold med et gienningangende Kors; Og at No. 4. skulle forbedres med fint Sølv og myntes i Smaa-Penge 2 lodig og 960 paa Marken.

Naar man nu regner de Rhinske Gylde i Guld, af hvilke der gaaer 96 Stykker paa Marken fin, imod de Gylde i Sølv à $9\frac{1}{7}$ Styk. paa den fine Mark, bliver Forholdet just $10\frac{1}{2}$.

Regner man dertimod disse Sølv Gylde imod Noblerne, da bliver Forholdet noget høyere, saasom imod de af 23 Karat, $10\frac{2}{3}$, og imod de af $23\frac{1}{2}$ Karat $10\frac{3}{4}$, saa at Forholdet efter Middeltal imellem disse tre ender er $10\frac{5}{8}$ eller $10\frac{5}{8}$. Efter nu værende Forholder Værdien af en Nobel til 23 Karat 10 Rdlr. 1 Mark $9\frac{1}{2}$ ff, af en Nobel til $23\frac{1}{2}$ Karat 10 Rdlr. 2 Mark $15\frac{1}{2}$ ff, og af en Rhinsk Gylde 1 Rdlr. 4 Mark $11\frac{1}{2}$ ff.

Hvad ellers de her ommelte saavel 14 Penge som 6 Penge-Stykker angaaer, da, endskiont deres Lødigbed findes antegnet, har jeg ikke kundet indrykke dem i Tabellen, efterdi det ey er bekient, hvor mange Stykker der er slagne paa den raae Mark, vil man rette sig efter Smaa-Penninge, af hvilke der gaaer 7680 Stykker paa Marken fin, saa falder af det første Slags $548\frac{2}{3}$ Stykker paa den fine, og følgeligt, da de ere $3\frac{1}{2}$ lødige, 108 Stykker paa den raae Mark, saa at et Stykke er i vægt 2 Ort $6\frac{8}{27}$ Eß, og i værdie $1\frac{5}{7}\frac{0}{8}$ eller næsten 2 ß, og af det andet Slags $2\frac{1}{6}$ lødig, 1280. paa den fine, og $173\frac{1}{3}$ paa den raae Mark, og har et Stykke været 1 Ort $8\frac{7}{7}$ Eß, og været $\frac{1}{20}$ ß værd.

1524. fer. 2da post Botulfi abbatis i Klobenhavn gif Kongens Brev til Biskop Mogens af Hammer, at hand maatte lade mynte.

- (1) Fire Hvide Skillingen, 5 lødige, 96 Stykker paa Marken, og
- (2) Hvide, 4 lødige, 300 Stykker paa Marken.

Marken fin skulle udbringes til 10 Bylden. Paa den eene Side skulle staae Fredericus dei grå rex norvegie, og Kongens Baaben, og paa den anden Moneta noua hammeren, og Norges Riges Baaben (Danske Cancellies Regisstrant in quarto fol.4.) (a).

Vel kunde det synes at forarsage nogen Uvished, at der ikke nævnes i dette Brev hvad Slags Vægt der egentlig meenes, allerhelst da jeg (sammesteds fol. 24.) finder at, i den Qvittang udgivet af afgangne Erich Brochenhuus Kongens Skriver til Michel Bleck og af hannem forevist i Maret 1529, er 43 Lod Sølv Norsk Vægt regnet for 39 Lod Sølvsk Vægt, hvilket gjør over 10 Norske Mark Tilgift paa 100 Sølvsk: Men jeg bærer dog ingen Tvivl om at det jo er den Sølvsk Mark som her forstaaes; deels fordi den brugtes paa Mynten her i Danmark, hvorfra Brevene om Mynten i Norge bleve udstædte; deels fordi Kong Christian den Anden ved

(a) Et ligelybende Brev fik Hr. Vincens Lunge, dat. Flensborg Nyeaarsdag 1526. sammesteds fol. 13.

12 Anmærkninger over adskillige Mynte Anordninger

en Forordning om Mynten og Bægten dat. Opsloe Torsdagen efter St. Olufs Dag 1514. allerede havde befalet, at Sølvs Bægten og Guld Bægten skulle være eens værd i Norge og Danmark; Og derfor skulle Guld og Sølv efter den Dag regnes efter Collinsk Bægt (Paus Saml. 3part p.281.)

I øvrigt da der gaaer 1200 Hvide paa Marken sin, og samme skalde udbringes til 10 Gyliden, saa sees deraf at een Gyliden da har været beregnet til 120 Hvide eller $2\frac{1}{2}$ Mark.

Hvorvidt ellers Embedsmændene i Norge have rettet sig efter denne saaledes fastsatte Mynte-Fod, land erfares af efterfølgende 3de Breve, hvor af Originalerne forvares i det Geheime Archiv.

1525 Paa Lucæ Evangelistæ Dag tillod Oluf Galde Ridder Hovikmand paa Aggershuus og Stadtholder Sondenfields Hans Hansen Mynte-Mester i Opsloe Kjøbstæd, at mynte Penninge, Stykket til fire danske Hvide, saa at paa en Rhinsk Gyliden gaaer 30 Stykker, Gylidenen regnet for halvtredie Mark danske; Og skulle der være i hver lodig Mark 4 Lod fint Sølv Collinsk Bægt, og 112 Stykker af fornævnte Penge, Marken sin udmynnet til 15 Rhinsk Gyliden.

Dette Brev forandrede Stadtholderen Aaret efter, 1526. Torsdagen nest for Martini Dag, saaledes at disse fire Hvide Stykker ikkun skulle være $3\frac{1}{2}$ lodig, hvor ved Marken sin blev udbragt til 17 Gyliden.

Ligeledes haver Hr. Vincens Lunge Ridder Hovikmand paa Bergenhuus og Stadtholder Nordenfields 1517. Onsdagen efter Midfaste Søndag tilladt Mester Hans Myntemester i Bergen, at saae fire Hvide Penninge, $4\frac{1}{2}$ lodige og 126 Stykker paa Marken; samt Hvide, $3\frac{1}{2}$ lodige og 320 Stykker paa Marken.

C. II.

Guld-Mynt.

I. Tavle

Aars tall	Myntested	Myntens Navn	Lodighed	Stykker paa		Hvor mange Gyl-		Forhold mellem Guld og Sølv	Et Stykke						
				den raæ Mark	den fine Mark	den paa Marken fin i Guld	i Sølv		Veier i Collinsk Vegt			Er værd i dansk Cour.			
1514.	Malmöe	Nobler Rhinske Gylde	Karat,	16.	$16\frac{1}{4}$.	$98\frac{2}{47}$	$9\frac{5}{7}$.	10 $\frac{1}{10}$.	Lod	Qvint.	Ort	Es	Rdr.	Mark	ß.
			$23\frac{1}{2}$						$98\frac{2}{47}$	$9\frac{5}{7}$.	1	0	0	0	7.
			$17\frac{5}{8}$	72.	$98\frac{2}{47}$.	$98\frac{2}{47}$	$9\frac{5}{7}$.		0	0	3	$9\frac{4}{9}$.	1.	1.	0

Sølv-Mynt.

Aars tall	Myntested	Myntens Navn	Lodighed	Stykker paa		Hvor mange		Et Stykke						En Gyldens Værdie i denne Sort efter dansk Courant.			
				den raæ Mark	den fine Mark	Gylde paa Marken fin	Stykker paa en Gylde.	Veier i Collinsk Vegt			er værd i dansk Cour.						
1513.	Malmöe	Stillinger	Lod	96.	$284\frac{3}{4}$.	$8\frac{10}{11}$.	32.	Lod	Qvint.	Ort	Es	Rdr.	M.	ß.	Rdr.	M.	ß.
		Hvide	$5\frac{2}{4}$					$8\frac{10}{11}$.	32.	0	0	2.	$11\frac{1}{3}$.	0	0	0	$3\frac{4}{9}$.
1514.	Malmöe	Gylde	$4\frac{7}{2}$	222.	$841\frac{1}{3}$.	$8\frac{10}{11}$.	96.	0	0	1.	$2\frac{6}{11}$.	0	0	$1\frac{7}{9}$.	1.	1.	$12\frac{2}{7}$.
		Halve Gylde	14.	$8\frac{1}{2}$.	$9\frac{5}{7}$.	$9\frac{5}{7}$.	1.	1	3.	2.	1.	1.	0	0	0	0	0
		Tolvtedeel Gylde	14.	17.	$19\frac{3}{7}$.	$9\frac{5}{7}$.	2.	0	3.	3.	1.	0	3.	8.	1.	1.	0
		Stillinger	8.	58.	116.	$9\frac{2}{3}$.	12.	0	1.	0.	$7\frac{1}{2}$.	0	0	9 $\frac{1}{2}$.	1.	1.	$0\frac{1}{2}$.
		Hvide	6.	88.	$234\frac{2}{3}$.	$9\frac{7}{9}$.	24.	0	0	2.	$15\frac{5}{11}$.	0	0	$4\frac{7}{11}$.	1.	0	$15\frac{7}{11}$.
		Blafterter	5.	220.	704.	$9\frac{7}{9}$.	72.	0	0	1.	$2\frac{4}{3}$.	0	0	$1\frac{6}{11}$.	1.	0	$15\frac{3}{11}$.
		Smaa-Penninge	5.	496.	$1587\frac{1}{5}$.	$11\frac{1}{4}$.	144.	0	0	0.	$8\frac{2}{3}$.	0	0	$0\frac{8}{24}$.	1.	0	$2\frac{2}{3}$.
	4.	864.	3456.	12.	288.	0	0	0.	$5\frac{1}{2}$.	0	0	$0\frac{1}{4}$.	0	5.	$10\frac{2}{3}$.		

Mynt Sorternes Forhold til hinanden under denne Regiering:

Nobeler i Guld.	I.									
Rhinke Gylden i Guld og Sølv.	6.	I.								
To-Markstykker	7 $\frac{1}{2}$.	1 $\frac{1}{4}$.	I.							
Halve Gyld. i Sølv	12.	2.	1 $\frac{3}{5}$.	I.						
Markstykker	15.	2 $\frac{1}{2}$.	2.	1 $\frac{1}{4}$.	I.					
Ørt van Guld. i Sølv	24.	4.	3 $\frac{1}{5}$.	2.	1 $\frac{3}{7}$.	I.				
Halve Markstykker	30.	5.	4.	2 $\frac{1}{2}$.	2.	1 $\frac{1}{4}$.	I.			
Fire-Skillingstykker	60.	10.	8.	5.	4.	2 $\frac{1}{2}$.	2.	I.		
Fire-Hvidestykker	180.	30.	24.	15.	12.	7 $\frac{1}{2}$.	6.	3. I.		
Siorten-Pengestyk.	205 $\frac{5}{7}$.	34 $\frac{2}{7}$.	27 $\frac{3}{7}$.	17 $\frac{1}{7}$.	13 $\frac{5}{7}$.	8 $\frac{4}{7}$.	6 $\frac{6}{7}$.	3 $\frac{3}{7}$.	1 $\frac{1}{7}$.	I.
Sex-Pengestykker	480.	80.	64.	40.	32.	20.	16.	8.	2 $\frac{2}{3}$.	2 $\frac{1}{3}$. I.
Hvide	720.	120.	96.	60.	48.	30.	24.	12.	4.	3 $\frac{1}{2}$. 1 $\frac{1}{2}$. I.
Tre-Pengestykker	960.	160.	128.	80.	64.	40.	32.	16.	5 $\frac{1}{3}$.	4 $\frac{2}{3}$. 2. 1 $\frac{1}{3}$. I.
Smaa Pendinge	2880.	480.	384.	240.	192.	120.	96.	48.	16.	14. 6. 4. 3. I.

Christian den Tredie.

Vel er mig ikke nogen egentlig Mynte-Ordning af denne Konges endnu kommen for Dyne, men des uagtes haver mig ikke feilet paa eendeel gode Underretninger, som jeg haver uddraget af de i det Sehelme Archiv forvarede Optegninger og Mynte-Regenskaaber fra 1534. til 1540, hvilke medføre en saa meget helligere Troværdighed, siden de af hans Majestet selv paa hver Side egenhændig ere undertegnede. Hvad som deraf for denne Gang tiener til mit Nyemærke, er følgende:

Fra 1534. af, efter rimeligst Slutning er myntet til Gottorp:

- (1) Jochims Dalere, 14 $\frac{1}{2}$ lodige, 8 Stykker paa Marken, der af anføres at være myntet 2196 Mark, lodig 4 Lod i 17570 Stykk. holdende i fint 1990 Mark lodig 5 Lod 2 $\frac{1}{2}$ Dvintin. Marken

14 Anmærkninger over adskillige Mynte Anordninger

sin udbragt til 17 Mark lybsk 1 s 7 $\frac{2}{3}$ Pendinge, hvoraf tilstige erfares at 1 Rdr. in specie er beregnet til 31 s lybsk.

(2) Holsteens to Skilling, 7 $\frac{1}{2}$ Lod 1 Ort lodige, 59 Stykker paa Marken. Marken sin udmyntet til 15 Mark 10 s lybsk. Udt disse Penge anføres 9931 Mark lodig 9 Lod, at være udmyntet til 49085 Gylden, saa at en Gylden har gieldet 12 Holsteenske Toskilling, og en saadan Toskilling 2 lybsk Skilling.

(3) Klipping Penning, 10 lodige, 16 Stykker paa Marken. Marken udmyntet til 50 Mark danske.

Disse Klippingers Mærke (afteken) er Aarstallet 34, med to saadanne Tegn Δ

1535. og fremdeles er myntet til Aarhus:

(1) Klipping Penninge, 8 lodige 16 Stykker paa Marken, og 64 Mark danske af Marken sin. Deres Tegn er et lidet Kloverblad, med en ombøjet Stilk (wimmegheboghen Stele) samt 35. i det Bogstav C. imellem Chifferne.

(2) Klipping Penninge, 7 lodige, 16 Stykker paa Marken, og 73 $\frac{1}{2}$ Mark danske paa Marken sin. Deres Tegn er et Kloverblad, med et ombøjet Skaf, og oven over Chifferne to Prikker (Stippen.)

(3) Klipping Penninge, 7 lodige, 19 Stykker paa Marken, og 86 Mark 13 $\frac{1}{2}$ s danske af Marken sin. Deres Tegn er et Kloverblad med en lige Stilk (Stichten Stele) som et Antonii Kors, og to Prikker over Chifferne. Endnu anføres i den Op-teaning hvor af dette er tagen, at der er myntet 8 s og 4 s Klipping Mynt, 7 lodig, hvis Tegn har været et slet Kloverblad, det Bogstav C. og 2 Chiffere, men videre meldes ikke om dem.

- (4) Fire-Stillingstykker, 5 lødig, 62 Stykker paa Marken, og 50 Mark danske paa Marken fin. Deres Tegn er to O paa begge Sider af Skjoldet og Narstallet under Billedet.
- (5) Fire-Stillingstykker, 4 lødig, 75 Stykker paa Marken, og ligesaa mange Mark danske af Marken fin. Deres Tegn er et slet Kloverblad, med to Chiffere paa begge Sider deraf.
- (6) Fire-Stillingstykker, $3\frac{1}{2}$ lødig, 73 Stykker paa Marken, og 83 Mark $6\frac{6}{7}$ s dansk paa Marken fin. Deres Tegn er, at de intet Kloverblad have over Skjoldet.

1536. og der efter er myntet til Koeskilde:

- (1) Dobbelte og enkelte Markstykker, $6\frac{1}{2}$ lødige, 16 og 32 St. paa Marken
- (2) Stillinger, 3 lødige, 120 Stykker paa Marken.
- (3) Stillinger, $2\frac{1}{2}$ lødige 200 Stykker paa Marken.

Endelig finder jeg at der i Aaret 1539. er til Kjøbenhavn myntet tvende Slags Gylden kaldede Gold Gulden nemlig:

- (1) til 18 Karat 4 Green, 72 Stykker paa Marken.
- (2) til 23 Karat, deraf udmynkede 17 Mark lødig i 1495. Gold-Gylden folgeligt $87\frac{1}{7}$ Stykker paa Marken.

Naar nu disse Gold-Gylden til $18\frac{1}{2}$ Karat, $94\frac{1}{4}$ Stykker paa Marken fin, holdes imod de holsteenske Løskillinger, som den beste Solv-Mynt der i disse Regenskaber ommeldes, hvor af Marken fin er udbragt til $10\frac{1}{2}$ Gylden bliver Forholdet lidet over 9. Derimod, efter nu værende Forhold bliver det første Slags i Rdr. 4 M. $14\frac{2}{3}$ og det sidste i Rdr. 5 Mark $3\frac{7}{200}$ s. værd.

16 Anmærkninger over adskillige Mynte Anordninger

Mynte Sorternes Forhold til hinanden fra 1534. til 1540.

Danske Penge.

Gold Gulden	I.
Klipping Penninge eller dobbelte Mark	$1\frac{1}{4}$. I.
Enkelte Markstykker	$2\frac{1}{2}$. 2. I.
Danske Fire Skillingastykker	10. 8. 4. I.
Danske Toskilling Stykker	20. 16. 8. 2. I.
Enkelte Stillinger	40. 32. 16. 4. 2. I.

Lybske Penge.

Joachims Daler	I.
Gulden	$1\frac{1}{4}$. I.
Mark lybsk	$1\frac{7}{8}$. $1\frac{1}{2}$. I.
Holsteenske Toskillinger	15. 12. 8. I.
Lybske Sillinger	30. 24. 16. 2. I.
Lybske Penge	360. 288. 192. 24. 12. I.

Jeg anslaaer en Specie Rigsdaler for 30 Lybskilling siden Opgtelden paa de Lieder baade steeg og falt, og jeg har skilt de danske Penge fra de tyske, efterdi jeg er ikke gandske vis paa, enten Regensksabs Foreren paa det Sted hvor hand beregner de holsteenske Toskillinger i Gulden, meener den danske Courant Gulden til $2\frac{1}{2}$ Mark eller 40ß danske, eller den lybske Gulden in natura.

Efter den første Mening, hvilkken jeg i Tabellen har antaget, gaaer der $3\frac{1}{3}$ Skilling danske paa en holsteensk Toskill. og 50ß d. paa en Rdr. Sp., men er den sidste den rigtigste, da maae den lybske Guldens Værdie først bestemmes, og da finder jeg i et af disse Regensksaber udi Aaret 1535., fort til Indtægt 100. vnde 10 flormarc, den Gulden tho viiff orden to voller noege entfangen (NB. af en Borger i Kiel) is $137\frac{1}{2}$ Flormark densch, hvoraf sees at en Fem Orts Gulden

Gyldeu er $1\frac{1}{2}$ dansk Gyldeu, saa at 4 lybste Gyldeu giore 5 danske (a).

Efter saadan Beregning skulde der gaae $\frac{2}{3}$ eller, om man saa vil $\frac{1}{2}$ det er lidet meer end $\frac{2}{3}$ deele af en Joachims Daler paa en dansk Gyldeu, og Marken sin i saadanne Dalere vaere udbragt til $13\frac{2}{3}$ danske Gyldeu, og en Gyldeu i saadan Mynt 4 Mark $14\frac{2}{3}$ s vaerd.

Ligeledes skulde $9\frac{2}{3}$ holsteenske Toskillinger regnes for en dansk Gyldeu, Marken sin i Toskillinger vaere udmyntet til $13\frac{1}{3}$ Gyldeu, og hver Gyldeu i disse Toskillinger (regnede for $8\frac{2}{3}$ Styk- ket) vaere 5 Mark $3\frac{1}{3}$ s vaerd.

Dog til dette med andet mere noyere at undersoge, saavel som ved selve Mynternes Efterhyn med Nished at fastsætte, i hvad og hvor mange Aar hver Sort er slagen, ville best gives Lejlighed ved at igien- nemgaae hver Konges Regiering i Særdeleshed, og derved eftersee Myntens Skæbne under de adskillige foresaldende Forandringer og Hændelser: Men da jeg haver indskrænket denne min Afhandling til de Efterretninger allene, som baade medføre en upaatvivlelig Troeværdighed, og tillige indeholde saa tilstrækkelig Oplysning, at man derefter, uden Hielp af Stetning kand udregne det øvrige, saa haver jeg for denne Sunde intet videre at tillegge, men vil alleene til Slutning vise, hvor meget de her benævnte Mynte Sorter ere bedre eller slættre end vor danske Courant, naar man vil tage dem paa samme Fod, som deres Navn lyder, og altsaa spørge for Exempel, hvor meget der blev vundet eller tabt, i fald et Markstykke af de Tid- ders Mynt, nu blev udberlet for 2 Otteskillinger. En Gyldeu for 3. 4. eller 5 Otteskillinger, og saa videre.

E

Hvad

(a) See Doederlin, de Nummis German. p. 242. og Münz Archiv. 1 Th. p. 390.

18 Anmærkning. over adsk. Mynte Anordn. under K. C. 1c.

Aarstal.	Mynte Sorterne	Hvad en Mark danske i disse Sorter er værd efter Middeltall.		Naar der 100 Mark i disse Sorter gior i Cour. Mynt.		Naar der disse Sor. ter paa en Gylben.		Da ere 100 Gylben værd de i dansk Courant		
		M. fj.	M. fj.	M. fj.	Rdl.	M. fj.	M. fj.	M. fj.		
1513.	Skillinger og Hvide	3.	13 $\frac{2}{10}$	384.	12 $\frac{1}{4}$	2.	128.	1.	8 $\frac{1}{2}$.	
1514.	H. le, halve, tolvte deel Gylde	4.	10 $\frac{2}{3}$	466.	10 $\frac{2}{3}$	}	}	116.	4.	
	Skillinger og Hvide	4.	10 $\frac{2}{11}$	463.	10 $\frac{2}{11}$			1 $\frac{1}{2}$	115.	5.
1524.	Blaafferter og Smaapenge	3.	15 $\frac{1}{2}$	394.	7 $\frac{1}{2}$	}	}	98.	3.	14.
	Heele, halve Ort van Guld.	2.	15 $\frac{2}{3}$	297.	8			123.	5.	12.
	2 M. Mark, 8ß, 4ß, 4 Hv. H.	2.	11 $\frac{2}{3}$	271.	4			113.	:	2.
	Smaapenninge	1.	11 $\frac{2}{3}$	170.	:			70.	5.	:
1524'27.	Norske 4 Hvide og Hvide	2.	4 $\frac{4}{15}$	226.	10 $\frac{2}{3}$	}	}	94.	2.	10 $\frac{2}{3}$.
1535.	Klippinge og 4 Skillinger	:	14 $\frac{1}{2}$.	92.	13.			38.	4.	:
1536.	Marker og Toskillinger	:	14 $\frac{2}{3}$	90.	:	}	}	35.	4.	9 $\frac{2}{3}$.
	Skillinger	:	6 $\frac{2}{3}$	42.	8.			17.	4.	4.

